

همزمان با پدیده «دختر خیابان انقلاب» منتشر می‌شود:

گزارش نشست «حجاب: آسیب‌شناسی سیاست‌های گذشته، نگاه به آینده»

مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست‌جمهوری در تیرماه سال ۱۳۹۳ نشستی تخصصی با موضوع «حجاب: آسیب‌شناسی سیاست‌های گذشته، نگاه به آینده» برگزار کرد. در این نشست ۲۲ نفر از کارشناسان حوزه‌های مطالعاتی مختلف و گرایش‌های فکری گوناگون حضور داشتند. انتشار گزارشی از این نشست تخصصی، می‌تواند راهنمای مناسبی برای تحلیل پدیده «دختر خیابان انقلاب» باشد.

مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست‌جمهوری در راستای اهداف و مأموریت‌های ذاتی خود، به بررسی مقولاتی که در راستای راهبردهای ملی کشور هستند اقدام می‌کند. این مرکز وظیفه دارد اطلاعات، نقدها و تحلیل‌های راهبردی درباره راهبردهای ملی کشور را در اختیار ریاست‌محترم جمهوری قرار دهد.

پدیده بدحجابی و فراتر از آن مسأله زنان، یکی از مناقشه‌برانگیزترین مسائل فرهنگی و اجتماعی است که نظام جمهوری اسلامی با آن مواجه و توجه به آن از اهمیت زیادی برخوردار است. قانون راهکارهای اجرایی گسترش فرهنگ حجاب و عفاف در سال ۱۳۸۴ به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسید و در آن مجموعه‌ای از سیاست‌ها، اقدامات و راهکارها برای مسئله عفاف و حجاب پیش‌بینی شد. نگرانی‌ها درخصوص وضعیت حجاب با گذشت ۹ سال از زمان تصویب قانون، همچنان بابت آن‌چه که گفته می‌شود عدم اجرای کامل قانون و مسئولیت‌ناپذیری دستگاه‌های مربوطه است وجود دارد. شماری از نمایندگان مجلس شورای اسلامی نیز در تیرماه ۱۳۹۳ در نامه‌ای خطاب به رئیس‌محترم جمهور خواستار رسیدگی به وضعیت حجاب و عفاف و اجرایی شدن طرح مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی در سال ۱۳۸۴ درخصوص حجاب شده‌اند.

مرکز بررسی‌های استراتژیک نشستی تخصصی را با هدف شناسایی چالش‌های موجود در این حوزه، با حضور تعدادی از متخصصان و سیاست‌گذاران و با عنوان حجاب: آسیب‌شناسی سیاست‌های گذشته، نگاهی به آینده برگزار نموده است. نتیجه دو پژوهش مشابه انجام شده توسط مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۳ در ابتدای این نشست ارائه شده و در ادامه متخصصان درباره داده‌های این پژوهش و مسائل مختلف مربوط به مقوله حجاب اظهارنظر کرده‌اند. آن‌چه در ادامه می‌آید حاصل این نشست با حضور حاج‌باباییان (معاون فرهنگ عمومی معاونت فرهنگی قوه قضاییه)، حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر سید حسین شاهمرادی (دبیر شورای فرهنگ عمومی)، حجت‌الاسلام والمسلمین سیدرضا اکرمی (رئیس شورای فرهنگی نهاد ریاست‌جمهوری)، حجت‌الاسلام والمسلمین نقویان (استاد حوزه و دانشگاه)، حمید قبادی (دبیر کارگروه ساماندهی مد و لباس)، دکتر اشرف بروجردی (عضو هیات علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی)، دکتر بهاره آروین (عضو هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس)، دکتر زهرا شجاعی (رئیس سابق مرکز

امور مشارکت زنان)، دکتر حسام‌الدین آشنا (سرپرست مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری)، دکتر سوسن باستانی (معاون بررسی‌های راهبردی معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری)، دکتر لیلا فلاحتی (عضو هیات علمی پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی)، دکتر محمد حسینی (وزیر سابق فرهنگ و ارشاد اسلامی)، دکتر محمود شهابی (عضو هیات علمی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه)، دکتر منصور واعظی (دبیر پیشین شورای فرهنگ عمومی)، دکتر ناهید توسلی (پژوهشگر مطالعات زنان)، سرتیپ علیرضا افشار (قائم مقام پیشین وزیر کشور در امور اجتماعی و فرهنگی)، سیاری (به نمایندگی از آقای دکتر مرتضی میرباقری قائم مقام وزیر کشور در امور اجتماعی و فرهنگی)، صمدزاده (به نمایندگی از خانم شهیندخت مولاوردی معاون محترم امور زنان و خانواده)، قربان (به نمایندگی از خانم مریم مجتهدزاده رئیس محترم سابق مرکز امور مشارکت زنان)، محسن بدره (پژوهشگر مطالعات زنان)، محمد آقاسی (رئیس مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران) و مهلا زمانی‌نیا (طراح مد و لباس، مدیر مسئول مؤسسه فرهنگی فخر اندیشه) است.

مباحث ارائه شده در این نشست تخصصی را که اولین مورد از مجموعه نشست‌های مرکز بررسی‌های استراتژیک در خصوص مقوله حجاب و سیاست‌گذاری حجاب است، می‌توان در چند گزاره مشخص جمع‌بندی کرد.

هنوز الگوی مشخصی از تحقیقات برای شاخص‌سازی وضعیت حجاب در قالب کمیت‌هایی که حداکثر اجماع میان محققان و سیاست‌گذاران در خصوص آن‌ها وجود داشته باشد وجود ندارد. شناخت وضعیت پدیده‌های اجتماعی کشور نیازمند شاخص‌هایی است که در خصوص آن‌ها اجماعی وجود داشته باشد و سنجش دوره‌ای آن‌ها امکان رصد کردن تغییرات اجتماعی را فراهم آورد. در خصوص حجاب چنین شاخص‌هایی، و تحقیقات مناسب بر مبنای آن‌ها وجود ندارد. پژوهش‌های کیفی مناسبی نیز برای شناسایی ابعاد معنایی و عمیق حجاب به مثابه سبک زندگی و سیاست زندگی وجود ندارند، یا نتایج آن‌ها برای استفاده در سیاست‌گذاری‌ها جمع‌بندی و ارائه نشده است. به نظر می‌رسد شکاف عمیقی میان تحقیقات اجتماعی و فرهنگی، و سیاست‌گذاران، بخشی از علت‌های پیدایش وضع فعلی در سیاست‌گذاری حجاب است. تحقیقات اجتماعی در خصوص حجاب برای اهداف سیاسی نظیر متهم کردن دولت یازدهم به تسریع علل بدحجابی - به کار گرفته می‌شوند و این کار بدون توجه به ماهیت ساختاری و تدریجی بودن تغییرات اجتماعی صورت می‌گیرد. میان کارشناسان و متخصصان حاضر در نشست بر سر این موضوع که روش‌های گذشته برای پیشبرد الگوهای مطلوب پوشش در کشور ناکام بوده‌اند، اجماع وجود دارد.

کارشناسان در حالی از ناکارآمدی الگوهای پیشین سخن می‌گویند، که در خصوص الگوهای ایجابی جدید نیز از ارائه کلیات فراتر نمی‌روند. بیان عباراتی نظیر زبان مهربانانه یا روش‌های غیرخشن، به معنای حل مسأله سیاست‌گذاری در عرصه حجاب نیستند. این عبارات نیز راهبرد مشخصی را نشان نمی‌دهند.

صنایع نساجی، مد و لباس به عنوان بخش‌هایی از مهم‌ترین عناصر مؤثر بر وضعیت پوشش، در شرایط نامناسبی به سر می‌برند. صنعت نساجی به شدت ضعیف شده و تحت تأثیر رقبای خارجی قرار گرفته است. صنعت مد با بحران مشروعیت روبه‌روست و علی‌رغم رفع شدن برخی موانع فقهی، کماکان درگیر نظروزرزی‌های سلیقه‌ای است. صنعت لباس نیز متأثر از وضعیت نساجی و صنعت مد، و اقتصاد به شدت وابسته به واردات، قادر به تولید و ارائه لباس‌های مناسب با هزینه قابل

قبول نیست.

سیاست‌گذاری در خصوص حجاب در چنین فضایی که متغیرهای اقتصادی، اجتماعی، تاریخی، فرهنگی و سیاسی؛ و تغییرات در ادراکات و نگرش‌های ایرانیان لحاظ نمی‌شوند، ناکارآمدی‌های بسیاری دارد. این ناکارآمدی‌ها به صورت تجربی مشخص شده‌اند، و حتی استفاده‌های سیاسی از آن‌ها نیز به عمل می‌آید، اما حداقل بر اساس نظرات بیان شده از سوی برخی مسئولین مرتبط در نشست تخصصی برگزار شده، راهبرد مشخص و شناخت‌های لازم برای سیاست‌گذاری مناسب مغفول است.

برای دریافت و مطالعه متن کامل گزارش نشست تخصصی حجاب از لینک دانلود زیر استفاده کنید.